

Je ne razumemo?

Kot izhaja iz pisanja slovenskega tržaškega dnevnika, je SKGZ na seji svojega izvišnega odbora ponovno začela razpravo o političnem predstavništvu slovenske manjšine v Italiji. Na tem mestu nas seveda toliko ne zanimajo čitki, ki so ob tej priložnosti leteli na račun Slovenske skupnosti, saj naš list ni njeno uradno glasilo in tudi nismo pooblaščen, da govorimo v njenem imenu.

Kot ljudje, ki smo sredi dnevnega političnega vrveža, pa nas od blizu zanimajo določene trditve nekaterih vidnih predstavnikov Slov. kulturne gospodarske zveze, zlasti trditve, češ da smo si o vprašanju slovenskega predstavništva osvojili in sprejeli stališče tajništva tržaške Kršč. demokracije.

Naj takoj povemo, da bi se prav nič ne obotavljali priznati, da smo sprejeli ali pristali na takšno ali drugačno stališče, kakor hitro bi spoznali in se prepričali, da gre za pametno, pravilno in pravično stališče, pa naj prihaja od katerekoli politične strani. Toda pri zadevi, ki je v razpravi, ni po našem prepričanju sploh možna taka ali drugačna razlaga, ampak samo tista, ki jo dovoljujeta republiška ustava in obstoječi državni pravni red. Gospodje v izvršnem odboru SKGZ naj si natančno preberejo 49. člen italijanske ustave ali kako znanstveno delo o naravi in funkcijah političnega predstavništva, ne pa da nam servirajo izjave bivšega političnega tajnika KD, h kateremu so šli, kot sami izjavljajo, prosit, naj jim prizna politično predstavništvo slovenske manjšine v Italiji.

Zdi se nam, kot da bi govorili dva različna jezika, tolikšna je namreč vztrajnost, ki jo kažejo naši sobesedniki pri SKGZ pri zagovarjanju svoje teorije o političnem predstavništvu. Ta pa ostane le abstraktna teorija, če ni pravnih norm, ki bi jo lahko uveljavile v vsakdanjem življenju.

Po vsem, kar smo od naših sobesednikov doslej slišali, prihajamo do spoznanja, da je naše poimovanje politike, političnega dela in političnega udeleževanja bistveno različno od njihovega poimovanja. Bistvo politike je za nas prizadevanje za vpliv in udeležbo pri oblasti (seveda v širšem pomenu besede). Zato se organiziramo in udeležujemo v političnih strankah in organizacijah, zato se udeležujemo volitev, kandidiramo na listah, ki jih sestavljajo in predlagajo politične stranke, itd. Jasno na je, da vsega tega ne moremo opravljati na takšni platformi, kakršna je SKGZ, ker je njen delokrog omejen na prizadevanja na izgovornem, kulturno-gospodarskem področju, ker se njena prizadevanja omejujejo na pritisk na oblastvene centre, medtem ko imajo politične stranke ne samo teoretično, temveč tudi dejansko možnost, da postanejo sestavni del teh oblastvenih centrov in tako vplivajo ali soddoločajo o celotni politiki.

Dobro se seveda zavedamo, da smo Slovenci v Italiji narodna manjšina in da se zato tudi na tem področju nahajamo v neena-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V VIETNAMU NI MOGOČE ZMAGATI

Kratka, a dramatična vojna med Izraelci in Arabci je za nekaj časa odvrnila pozornost svetovne javnosti od vojne v Vietnamu. Če bi hoteli biti cinični, bi lahko rekli, da je pomenila vojna na Bližnjem vzhodu celo nekako prijetno prekinitev monotonih in žalostnih poročil iz Vietnama: o spopadih brez zmagovavcev, o bombardiranju vasi, umorih, atentatih, samosežigih, mučenjih, streljanju talcev in ujetnikov... Vojna na Bližnjem vzhodu pa je bila klasična vojna, taka, kot odgovarja tradiciji in narodnim epom: kratka, porojena iz nasprotja za zemljo, z jasno določenimi sovražniki in cilji, brez ideoloških zapletljivosti in predvsem z očitnimi zmagovavci in premaganci. Zato je o vojni na Bližnjem vzhodu lahko pisati, kot o epu, o katerem vsako ve, kje se začne in kje se konča in kdo so junaki, ki nastopajo v njem.

Vojna v Vietnamu je nekaj čisto drugega: ta vojna se vleče v nedogled, v njej ni jasno določenih nasprotnikov; to je predvsem državljanska vojna, porojena iz ideološkega fanatizma in politične nesposobnosti, vojna, v kateri so prevzeli Američani nevhvaležno vlogo tujca, ki se vmešava, in tujega okupatorja, pa čeprav jih je ena stran poklicala na pomoč. Toda kdo je tisti, ki je to storil? Četudi je imel morda za to še toliko upravičenih razlogov, vendar ni mogoče mimo dejstva, da je bil diktator in da oblasti ni imel po ljudski volji.

Cudni požar na letalonosilki »Forrestal« je ponovno usmeril pozornost svetovne javnosti na Vietnam. Toda svetovna javnost je naveličana vojne v Vietnamu in se vedno bolj sprašuje, kako se bo to končalo. Vprašanje se pravzaprav glasi čisto preprosto: Ali Američani lahko zmagajo v Vietnamu? Ali pa lahko zmaga Ho Či Minh?

Pametnemu človeku mora biti jasno, da Ho Či Minh in gverilci ne morejo nikoli zmagati nad najmočnejšo vojaško silo

sveta, ki razpolaga s takimi rezervami, da lahko nadaljuje vojno v Vietnamu, gledano z vojaškega stališča, v neskončnost, ne da bi jo to vojaško ali gospodarsko bistveno slabilo. Obratno, vojna v Vietnamu nudi Združenim državam možnost, da drže na delikatnem sektorju južnovzhodne Azije, v bližini Kitajske, važno oporišče na celini, kakršnega drugače ne bi imele. Podaljševanje v Vietnamu je torej za Američane važno v okviru celotne svetovne strategije, kajti od tam lahko vsak hip napadejo Kitajsko z boka, če bi se ponovila vojna na Koreji; predvsem pa so že tam, če bi prišlo do vojne s Kitajsko ali s Sovjetsko zvezo. Ne bilo bi se jim treba šele izkrcavati v Aziji.

Po drugi strani pa je jasno, da Američani ne morejo politično nikoli zmagati v Vietnamu, tudi v primeru, da bi zasedli Severni Vietnam, ne Gverilska vojna in politični odpor bi se vseeno nadaljevala, le da bi morali Američani v tem primeru nadzirati še enkrat večje ozemlje in bi imeli še enkrat več izgub. Če niso bili sposobni, da bi v desetih letih uredili razmere v Južnem Vietnamu in spravili na oblast demokratične elemente (katerih pa po vsem videzu niti ne želijo), kako naj verjamemo, da bodo to storili v celotnem Vietnamu? Če pa Severnega Vietnama ne zasedejo, bodo gverilci v južnem Vietnamu vedno dobivali od tam dovolj politične in vojaške podpore, da bodo lahko nadaljevali boj.

Položaj je torej tak, da Severni Vietnam in gverilci ne morejo zmagati vojaško, Američani pa ne politično, pa naj se nadaljuje vojna, kolikor časa se hoče. To je tragična zagata in nesmisel vietnamske vojne. Konča se lahko samo s političnim sporazumom, to je: s pogajanjem. Druge možnosti ni. Zato je nečloveški tisti, ki odklanja pogajanja v Vietnamu, pa naj so to Američani ali Ho Či Minh, ali oboji.

Je bila sovražna raketa?

Združene države zadeva zadnji čas vrsta nesreč. Poleg vedno hujših rasnih nemirov v celi vrsti manjših in tudi že velikih mest, kot je Detroit (nemiri pa posegajo tudi že v Washington), ki so povzročili samo zadnje tedne blizu eno milijardo dolarjev škode, sta zadobila v soboto hud udarec tudi ameriška mornarica in letalstvo. Po prvih novicah je eksplodiral rezervni bencinski tank, ki je padel z dvigajočega se letala na letalonosilki »Forrestal« v Tonkinškem zalivu, se nekam zadel in se vžgal. Požar je v hipu zajel blizu dvajset letal. Nekaj pa

so jih sunili v morje, da bi preprečili eksplozije bomb na njih.

Zaradi požara so začele pokati tudi več sto kilogramov težke bombe, ki so bile na njih. Več deset letal je bilo namreč pripravljenih, da se dvignejo s krova letalonosilke in odlete bombardirat tarče v Severnem Vietnamu. Nekaj letalcev je imelo srečo, da so se dvignili s svojimi letali je prej. Te so morali po radiu preusmeriti, da so po opravljeni nalogi odleteli na pristajališča v Južnem Vietnamu. Huje se je godilo

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• **NEDELJA**, 6. avgusta, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pravljica o razvodu« Napisala Tončka Curk; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 15.15 Iz izraelske folklore; 16.00 »Gospodič« Igra v treh dejanjih, napisal Kalman Mesarič, prevredla Desa Kraševac. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.45 Vabilo na ples; 19.30 Otroški zbor osnovne šole iz Trnovega, vodi Majda Hauptman; 20.30 Operetne melodije; 21.00 Kromatična fantazija, večerni koncert; 22.10 Sodobna glasba; 22.45 Antologija jazza.

• **PONEDELJEK**, 7. avgusta, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.10 Počitniška srečanja; 13.30 Priljubljene melodije; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 »Sv. Marija Snežna v Rimu« (prof. Rafko Vodeb); 19.00 Jaš Gawronski — »Wyszynski in Gomulka: Odnosi med državo in Cerkvijo«; 21.00 Slike iz narave v slovenskem pripovedništvu »Prežihov Voranc«, pripravil Franc Jeza; 21.15 Znani pevci; 22.40 Samospevi za glas in klavir. Izvajata baritonist Dario Zlobec in pianist Andro Giorgi.

• **TOREK**, 8. avgusta, ob: 11.50 Motivi preteklih dni; 12.00 Iz slovenske folklorne — V starih časih: Lelja Rehar; »Pod uokence bon pršo jen na škurice potrkou«; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 18.00 Zborovske skladbe Antona Foersterja; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.00 »Od Apeninov do Andov«. Mladinska radijska zgodba; 20.35 Radovan Gobec; »Planinska roža«, opereta v treh dejanjih. Orkester in zbor »Glasbene Matice« iz Trsta vodi Oskar Kjuder.

• **SREDA**, 9. avgusta, ob: 12.10 Žena in dom; 13.30 Glasba iz Filmov in revij; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 »Freud in nova pota psihatrije« (dr. Rafko Dolhar); 18.30 »I Musici Cantori« pod podstvom Franca Piva; 20.35 Simfonični koncert. Sodeluje pianistka Maureen Jones.

• **ČETRTEK**, 10. avgusta, ob: 12.10 Znanost in tehnika; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 18.00 Zbor »Costanza e Concordia« iz Rude; 18.30 Simfonične skladbe našega stoletja; 19.15 »Otroci na počitnicah«. Pripravila Nerina Švab; 20.35 »Nepopoln zločin«. Radijska drama, napisal Carlo Castelli, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO., režira Stana Kopitar; 22.30 Skladbe davnih dob, Moteti Izaka Poša.

• **PETEK**, 11. avgusta, ob: 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravila prof. Tone Penko; 13.30 Glasbeno potovanje okoli sveta; 17.20 Glasba za vaš transistor; 17.50 Kam v nedeljo? 18.30 Slovenski solisti. Pianist Leon Engelman, Marij Kogoj; Chopiniana, Igor Stravec; Preludij in Ciaccona; 18.50 Skupina »The Shadows«; 19.00 Zbor »Lojze Bratuž iz Gorice, vodi Zdravko Klanjšček; 20.50 Vesele utrinki; 21.00 Koncert operne glasbe; 22.30 Magija glasbil v jazzu.

• **SOBOTA**, 12. avgusta, ob: 11.50 Orkestri lahke glasbe; 12.10 »Bohinjsko jezero«; 13.30 Semeni piošč; 14.45 Pojeta: Orietta Berti in Johnny Halliday; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Avtoradio — Oddaja za avtomobiliste; 16.30 Pravljice slovenskih avtoriev: »Deček Jarbol«. Napisal Beno Zupančič; 17.20 Alojzu Gradniku v spomin ob tridesetdnevni smrti, pripravil prof. Martin Jevnikar; 17.50 Ne vse, toda o vsem; 19.00 Počitniška srečanja; 19.15 Igra pianist Valentino Liberate; 19.30 Nastopi zabavnih ansamblov na Radiu Trst; 20.35 Teden v Italiji; 20.50 Vokalni ansambel »Dalmacija«; 21.00 Aleksander Marodič: »Kralji robotov«; 21.25 Vaški ansambli; 22.15 Skladatelj, ki so se navdihovali pri ljudski glasbi; 22.35 Za prijeten konec tedna.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 6. avgusta, *nedelja*: Vlasta, Sikst
- 7. avgusta, *ponedeljek*: Kajetan, Damir
- 8. avgusta, *torek*: Miran, Mirica
- 9. avgusta, *sreda*: Janez, Roman
- 10. avgusta, *četrtek*: Lovrenc, Zvezda
- 11. avgusta, *petek*: Aleksander, Suzana
- 12. avgusta, *sobota*: Klara, Veselka

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphix« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29-477

Abba Eban vabi Arabce, naj sklenejo mir

V izraelskem parlamentu se je začela v ponedeljek razprava o političnem razvoju po končanem arabsko-izraelskem spopadu. Zunanji minister Abba Eban je v svojem govoru izjavil, da Izrael ne bo smatral morebitne izjave arabskih držav, da »opušča jo vojno stanje z Izraelom«, za nekaj, kar naj bi nadomestilo mirovna pogajanja. Rekel je, da lahko samo direktna pogajanja med Izraelom in arabskimi državami ustvarijo nove odnose med njimi.

Govorec o novih sovjetskih dobavah orožja arabskim državam je izraelski zunanji minister (ki je, kot znano, s svojo bistro zgovornostjo doživel blestečo zmago na izrednem zboru Združenih narorov) zatrdil, da ima tudi Izrael pravico do dobav orožja, ne samo za ohranitev vojaškega ravnesja, ampak tudi zato, da prepriča tiste, ki bi radi obnovili sovražnosti, da nimajo nikake možnosti, da bi premagali Izrael.

Eban je zatrdil, da poteka črta premirja po sredini Sueškega prekopa in da je nedopustno, da bi bil prekop zaprt samo za izraelske ladje. Zavzel se je za čimprejšnje odprtje prekopa. Potrdil je veljavnost združitev Jeruzalema, češ da je to v interesu človeštva in da je namen tega zagotoviti mir in sveti značaj mesta.

Končno je naslovil poziv na arabske državnike, naj sklenejo mir z Izraelom, in rekel: »Ali je morda preveč upati, da ima vsaj en arabski državnik pogum, da odpre novo stran? Ali ni že čas, da bi ustvarili novo bodočnost na Bližnjem vzhodu, v skladnosti z Evropo, Afriko in Azijo? Pomnite, da ni vmesnega stanja med vojno in mirom na tem področju. Ali se bomo vrnili k prejšnjemu stanju, polnemu nevarnosti, ali pa se bomo navotili k miru.«

Kot se zdi, si izraelski ministri sicer še

niso edini glede vprašanja, kako urediti upravo na zasedenih ozemljih, edini pa so si v prepričanju, da bo zasedba dolgo trajala in se bo končala šele takrat, ko se bodo odnosi med Izraelom in arabskimi državami popolnoma normalizirali, to je, najbrž o... svetem Nikoli, po znanem slovenskem reku.

S 16. AVGUSTOM ZVIŠANA POSTNINA

Ministrski svet je odobril zvišanje nekaterih poštne tarif v Italiji. Nove poštne tarife bodo veljale od 16. avgusta naprej. Na pisma za notranjost Italije bo treba od tega datuma naprej nalepiti znamko za 50 lir namesto dosedanjih 40. Za pozdr. karte se bo povišala poština od 20 na 25 lir, za vizitke od 20 na 25, za voščila prav tako od 20 na 25, enako tudi za obvestila o rojstvu, smrti, poroki itd. Za nav. razglednice od 30 na 40 lir.

Za registracije na magnetofonskem traku bo treba plačati odslej 25 lir za vsakih 50 gramov teže (doslej 15 lir), za vzorce brez vrednosti 50 lir za prvih 100 gramov (doslej 40), nato pa 25 lir za vsakih 50 gramov več (doslej 20).

Navadne brzojavke bodo stale odslej 600 lir, doslej 400. Za vsako besedo, ki bo pressegla minimum 16 besed, bo treba plačati 25 lir. Pristojbina nujnih brzojavk z minimumom 16 besed je povišana od 1000 na 1200 lir.

Povišane so tudi pristojbine za pakete in vse drugo. Ob tej priložnosti je vlada opozorila, da bi bile morale stopiti višje tarife v veljavo že pred leti, a so s tem počakali v pričakovanju, da bo določena skupna poštna tarifa držav Skupnega trga. To pa se doslej še ni zgodilo, pač pa je npr. Nemčija že zvišala poštne pristojbine, tako da znaša zdaj poština za pismo v Nemčiji vrednost 51 lir.

Arabci grozijo Zahodu

Po pisanju egiptovskega lista »Al Mas-saa« se je začela 1. avgusta v Kartumu konferenca zunanjih ministrov arabskih držav. Nekaj držav, med njimi Saudska Arabija, pa je želelo, da bi konferenco za nekaj dni odložili.

Na njej razpravljajo, po pisanju istega lista o treh stvareh: o tem, kakšno odgovornost naj prevzamejo posamezne arabske države pri »odstranjevanju sledov izraelskega napada«; o zapori nafte za Združene države, Anglijo in Zahodno Nemčijo; in o odtegnitvi arabskih vložb iz zahodnih bank.

SE NE RAZUMEMO?

(Nadaljevanje s 1. strani)

kopravnem položaju, toda prav zaradi tega je po našem mnenju toliko bolj potrebna politična organiziranost čimvečjega števila Slovencev, toliko bolj sta potrebni politična zrelost in zgrajenost naših ljudi. To pa nima nič opravka s strankarskim drobnjakarstvom, ki je degeneracija politike, oziroma politične demokracije.

Če bo med nami in SKGZ odstranjen ta nespornost o pojmovanju politike, bodo po našem prepričanju odpadli tudi vzroki in razlogi za medsebojno polemiko in bo vsakdo lahko plodno deloval na tistem področju, ki si ga je svobodno izbral.

To naj bi bila »kazena« za Zahod, ker je dopustil, da je Izrael zmagal. Verjetno Arabci upajo, da bodo s tem izsiljevanjem pripravili zahodne države, da bodo podprle nje. Očitno pa je, da precenjujejo svojo moč.

—0—

HUDI POTRESI

Prejšnji teden so zadeli Turčijo hudi potresi, ki so povzročili precejšnjo škodo in zahtevali tudi okrog 100 mrtvih.

V soboto in ponedeljek pa se je dvakrat močno stresla zemlja v Venezueli, posebno v prestolnici Caracas. Doslej so našli več kot 100 mrtvih, boje se pa, da jih je nad 300, ker toliko ljudi pogrešajo. Okrog 150 hiš v Caracasu se je podrlo, ali pa so hudo poškodovane.

Pod razvalinami neke hiše so našli živo 8-mesečno deklico. Njena zibelka je stala blizu lesenih vrat, ki so se nagnila nad zibelko in obvarovala otroka pred ometom in opeko.

V Zahodni Nemčiji je delalo v začetku tega meseca 97.700 jugoslovanskih državljanov. V prvi polovici letošnjega leta se je njihovo število povečalo za nekaj nad 7000. Jugoslovanskih delavcev v Nemčiji tamkajšnji gospodarski upad v lanskem letu skoro ni prizadel.

Je bila sovražna raketa?

(Nadaljevanje s 1. strani)

njihovim kolegom na krovu goreče »Forrestal«. Bombe so namreč napravile velike luknje v krov, vanje se je začel zlivati goreči bencin z gorečih letal in bencinskih hranilnikov in tako so izbruhnili v podkrovju siloviti požari.

PEKEL NA KROVU

Ogenj na krovu je posadka (skupno je bilo na ladji okrog 5000 mož, mornarjev, letalcev in tehničnega osebja) z največjim pogumom čez nekaj časa srečno pogasila, toda požarov v ntranjosti ni bilo mogoče zadušiti. Na krovu je vladal pravi pekel. Med divjanjem ognja, ki ga je raznašal goreči bencin, so treskale bombe. Ladjo je ovil črn dim, iz katerega so sikali plameni. Vendar je posadka hladnokrvno opravljala svojo dolžnost in storila vse, kar je bilo mogoče, da bi rešila ladjo. To se je končno posrečilo. Čez poldrugo uro je pogasila požar na krovu, ki je divjal na površini okrog 20.000 metrov. Toda za pogasitev požarov v podkrovju so potrebovali petnajst ur.

Ogenj je uničil na krovu poleg številnih letal tudi most za odlete, hudo pa je poškodovan tudi pokriti krov, ki je služil za shrambo letal; enako delavnica za popravilo letal. V podkrovju pa je požar uničil razna skladišča in zaloge, pa tudi velik del vojaške opreme. Tudi električna napeljava na ladji je hudo poškodovana. Popolnoma je paraliziran elektronski sistem za nepretrgano vodenje letal na daljavo. Usmerjal in nadziral je lahko istočasno na stotine letal. Ta sistem je predstavljal največjo dragocenost na krovu ladje »Forrestal« in njeno največjo vojaško tajnost.

131 SMRTNIH ŽRTEV

Požar je zahteval 131 smrtnih žrtev med posadko, ubitih od bomb, ali pa so zgoreli ali utonili, ko so poskakali ali pa jih je vrglo v morje. Ranjenih je 78, nekateri med njimi zelo hudo. Precej teh je že umrlo.

Ladja je počasi odpulila proti Filipinom, kjer je že pristala. Ranjenec in mrtve so prekricali na druge ladje. Goreči ladji je prihitelo na pomoč veliko število ladij sedmega ameriškega vojnega ladjevja; več ladij išče zdaj pogrešane po morju, vendar ni več upanja, da bi jih našli še žive.

Računajo, da bo morala ostati »Forrestal«, ki je tretja največja ameriška letalonosilka z nosilnostjo 76.000 ton, približno leto dni v popravilu. Skupna škoda na ladji in izgubljenih letalih znaša okrog 50 milijard lir. Uničenih je bilo med drugim devet letal »Phantom F AC«, ki so najhitrejši lovski bombniki na svetu. Vsak stane poldrugo milijardo lir.

POŽAR POVZROČILA SOVRAŽNA RAKETA?

V ponedeljek se je zvedelo, da požar ni nastal zaradi odpadlega bencinskega tanka, ampak ker je neko letalo, ki je bilo pripravljeno za odlet, z vročimi izpuhi plinov vžgalo raketo na letalu, ki mu je sledilo; raketa je eksplodirala in nastala je verižna reakcija eksplozij na letalih, ki so čakala na odlet. V teh okoliščinah je zahtevalo gasenja nadčloveški pogum, saj je bilo na krovu huje, kot med najhujšo bitko. Poveljnik ladje, admiral Beling, je izjavil, da je le malo manjkalo, pa bi bila ladja izgubljena.

Nekateri sumijo, da je zadela ladjo daljnometna raketa, izstreljena s kakega so-

vražnega letala, podmornice ali s kopnega v Severnem Vietnamu, in se boje posledic.

To mnenje potrjuje dejstvo, da je poveljstvo ladje dalo dve popolnoma različni razlagi o vzroku nesreče. Prva pravi, kot rečeno, da se je vnel rezervni tank bencina na letalu, ki se je spustilo po odletnem krovu, da bi se dvignilo. Druga govori, da so izpuhi tako razgreti raketo na letalu, ki je sledilo dvigajočemu se letalu, da se je vnela in eksplodirala.

MOŽNE VOJASKE POSLEDICE

Med obojima pa je taka razlika, da se lahko sklepa, da nihče ni videl, kaj je pravzaprav eksplodiralo. Poleg tega se razume samo po sebi, da bi morala biti taka veličanska letalonosilka tehnično pripravljena tudi na take vrste incident, da eksplodirata na krovu po neprevidnosti sod bencina ali letalska bomba, saj je polna bencina in bomb. A neglede na to, če je bila zadeta od sovražne rakete ali je eksplodirala lastna raketa, se lahko reče, da se je izkazala letalonosilka tehnično skrajno ranljiva in da imajo prav tiste države, ki so se odločile, da ne grade več letalonosilk. Vse občudovanje zaslužita le pogum in tehnično znanje posadke, ki se ni dala premagati od panike in je pogasila požar ter rešila ladjo.

Pač pa menijo nekateri politični opazovalci, da bi se mogla ameriška vlada v primeru, da se bo izkazalo, da je povzročila nesrečo zares sovražna raketa, odločiti, da napade Severni Vietnam tudi s kopensko vojsko in ga zasede, kar bi seveda povzročilo novo svetovno krizo in nove zaplete.

Spominška slovesnost pri Gospe Sveti

V soboto, 29. julija, je preko Lurda, Pariza, Salzburga prispela h Gospe Sveti skupina slovenskih ameriških romarjev iz Marquette v Združenih ameriških romarjev iz Marquette v Združenih seboj veliko »Modestovo - Baragovo« svečo, ki jo je daroval in poslal marquetteški škof Temaž Noa, eden izmed naslednikov na škofijskem stolu svetniškega misijonskega škofa Friderika Ireneja Baraga.

Skupino sta vodila g. Jože Godna iz Marquette in p. Alfred Wolf, ki je v vodstvu marquetteškega škofijskega postopka za proglasitev škofa Baraga za svetnika. Uradno sta pa zastopala marquetteške

ga škofa, ki je podaril Baragovo - Modestovo svečo in jo izročil za potovanje po Evropi, predvsem za Salzburg, Gospo Sveto, Ljubljano in Dobručo, g. Jožef Stupar in njegova gospa Jožefina, oba slovenska Amerikanca, doma iz Podgrada v slovenski Istri.

Romarje, ki so se z ZDA priheljali z letalom, po Evropi pa se vozili z najetim elegantnim dunajskim avtobusom, sta pred cerkvijo Gospe Svete sprejela in pozdravila celovški stolni kanonik Aleš Zechner in pisatelj prof. dr. Metod Turnšek.

Ob grobu sv. Modesta v cerkvi (v levi ladji) je kanonik Aleš Zechner spregovoril tople besede o 1200-letnem jubileju pokristjanjenja slovenskega naroda, za katero ima izredne zasluge pokrajinski gosposvetki škof sv. Modest, ki počiva v svetišču svete Gospe, ki ga je sam posvetil.

Pisatelj dr. Metod Turnšek pa je omenil še drugo zgodovinsko dejstvo, ki dopolnjuje slovensko pokristjanjenje, 1100. letni jubilej prihoda in blagoslovljene delovanja sv. Cirila in Metoda med slovenskim narodom.

Izvršila se je blagoslovitev Baragove odnosno Modestove sveče, ki bo poromala v Ameriko na Baragov grob. Ob grobu sv. Modesta je kanonik Zechner prižgal votivno in hkrati že jubilejno svečo — drugo leto (1968) bo namreč stoletnica Baragove smrti v Ameriki — in navzoči so se z ginjenjem zavedli velike pomembnosti tega obreda. Kakor se je pred 1200 leti Slovencem po sv. Modestu prižgala luč Kristusova, luč sv. evangelija, tako je isto Kristusovo luč, isti Kristusov evangelij iz sredine slovenskega naroda svetniški Baraga ponesel v Ameriko k indijanskim plemenom ter se zanje docela žrtvoval.

Hkrati s to votivno svečo je kanonik Zechner blagoslovil še drugo jubilejno — Konstantinovo — Cirilovo svečo, ki jo je prinesel pisatelj dr. Metod Turnšek. Ta votivna sveča, blagoslovljena in prižgana ob grobu sv. Modesta, bo z zastopstvom slovenskih krščanskih književnikov in književnic v jeseni ponesena v Rim na grob sv. Cirila. Za sv. Modestom je namreč po 100 letih bil Slovencem največji učitelj krščanstva in resnično njih prvi krščanski književnik — sv. Ciril (Konstantin) z bratom sv. Metodoma. Konstantin - Ciril je leta 867 prispel z bratom diakonom — igumenom in z učenci (grškimi in moravskimi) k Slovencem v Pa-

(Nadaljevanje na 7. strani)

ŠKANDALOZNA CESTA

Dolgo vrsto let po vojni je bila Brestovica prav gotovo ena najbolj zapuščenih vasi na spodnjem Krasu. Nova državna meja jo je namreč dejansko odrezala od sveta in zato ni bilo nič čudnega, če so se ljudje skoraj množično izseljevali iz svojega rojstnega kraja.

Ko so pa obmejni prebivalci dobili prepuščeno in je bil dovoljen takorekoč prost prehod meje, so se razmere korenito spremenile. Slovenska oblastva so se zavedla, da bi ta zapuščen vas lahko postala pomembno središče za drobno trgovino vsega tržiškega področja, to je vseh krajev, ki gospodarsko težijo na Trzič, o katerem ne smemo pozabiti, da je najvažnejše industrijsko središče celotne goriške pokrajine.

V Brestovici je tako nastala dobro založena samopostrežna trgovina, postavljena je bila bencinska črpalka in odprta je bila tudi mesnica. Pred vsemi temi obrati stoje danes dnevno, zlasti pa ob sobotah in nedeljah, cele vrste avtomobilov in ljudje živahno kupujejo predvsem živila. Slovenska oblastva so tudi asfaltirala cesto od

obmejnega bloka do središča vasi.

Naravnost škandalozno pa je stanje ceste od Jamelj do meje, to je na italijanski strani. Cesta, po kateri dnevno vozijo stotine in stotine avtomobilov, ni seveda asfaltirana, kar še ni najhujše, temveč je polna globokih jam; kjer pa te ni, pa »kaže rebra«, kot pravijo Kraševci. To že ni več cesta, temveč prava kozja steza.

Vse kaže, da te ceste, ki je vsekakor pomembna prometna žila, nima nobena ne občinska ne pokrajinska ne državna oblast v oskrbi. Se nikdar nismo na njej videli kakega cestarja, ki bi vsaj zamašil največje jame. Kar se tu dogaja, je že prava sramota za javno upravo. Čudimo se, da občinski možje iz Jamelj ničesar ne ukrenejo za odpravo tega škandala. Pričakovali bi, da bi vsaj protestirali ali da bi od doberdobske občine izsilili nekaj tisočakov za človeka, ki bi tu pa tam z lopato nasul nekaj gramoza po največjih luknjah na cesti. To bi seveda bila zasilna rešitev, v pričakovanju temeljite ureditve teh nekaj sto metrov čedalje bolj prometne ceste.

I Tržaškega

Suša v kraškem paradižu

Letošnja pomlad in zgodnje poletje sta prinesla dovolj moce, tako da je bil nas kras vse do sredine julija naravnost majmno zelen. To je bilo tonko lepše, ker se je kraška gmajna v zadnjih letih neverjetno gosto zarastla, tako da je podobna zdaj ponekod pravi džungli, posebno ce jo gledamo s kake visine. Skoro vsepovsod je celo krasko skrajnje popolnoma utonilo v zelenju. Le redkokje je se opaziti, da se iz zelenja ben skala. Treba je prodrati prav v goscvavo, da odkrijemo krasko kamenje fantastičnih oblik, ki pa napravi svoj ucinek tudi sreči zelenja — celo se lepsi. Gošta goscvava pa je postala tudi pravi paradiz za ptice pevke in druge, pa tudi za jeze in druge majhne gozdne živalice. Žal postane marsikatera žrtev avtomobilskega prometa, saj marsikateri avtomobilist preveč drvi skozi kraški paradiž.

Nekdanje kraško grmovje se umika gozdičjem, ki se ponašajo že s precej visokim drevjem, posebno z bori in hrasti. Pa tudi marsikaj drugega raste vmes, tu pa tam je videti celo kako cipreso. Ubogo brinje je kar utonilo v tej goscvavi, v kateri pa le zijajo tu pa tam vrzeli od požarov. Nekateri so še rjave, od nedavnega požara, kot npr. blizu stare openske postaje, tik ob cesti na desni strani, v smeri proti Repentabru. Požare povzročajo nevestni ljudje, ki se prikladijo ob nedejajah med izletniki na Kras in brezobzirno odmetavajo čike v travo ali si celo zakurijo, ne da bi pazili na ogenj ali ga čisto pogasili, kadar gredo proč. Dovolj je malo vetra, da se vžge suha trava in požar na gmajni je tu.

Seveda pa je verjetno, da povzroča nedeljske požare gmajne tudi kak zločinec z manjjo požigalno. Letos hvala Bogu še ni bilo veliko požarov, ker je ostalo zelenje dolgo sveže in ker grmovje ne gori tako rado kot trava. Toda sedanja vročina in suša sta povzročili, da zelenje vene in marsikatero drevo je že precej rjavo — kar prezgodaj.

NOV HOTEL V VELIKEM REPNU

Zadnjo nedeljo, ki ni bila posebno ugodna za kopanje, so bile naše kraške gostilne zelo dobro obiskane. Povsod je vladal velik promet. Priznati je treba, da je postala postrežba v marsikateri gostilni res hitra in vljudna, medtem ko je bila še pred nekaj leti bolj počasna. Jodi pa so tudi zelo okusno pripravljene, dobri kraški zrak, ki je bil celo v dneh najhujše vročine prijeten, pa tudi pospešuje tek. Tudi ponovno odprta gostilna »Furlan« na Repentabru si je spet pridobila z dobro postrežbo in prijaznostjo novega gospodarja širok krog gostov.

Znana gostilna sredi Velikega Repna se je povečala zadnji čas za velik prizidek, v katerem bo 19 tujskih sob.

Omenimo naj še, da so te dni na novo prevlekli z asfaltom nekatere odseke cest okrog Repentabra, zlasti cesto od Repentabra do Velikega Repna, ki je postala bogve iz kakšnega vzroka avtomobilistom posebno priljubljena, tako da je ob nedeljah po njej velik promet.

Tudi polja občutijo sušo in voda v kalih se je močno znižala. Seveda živina zdaj ni več odvisna od vode v njih, ker lahko pije čisto vodo iz vodovoda. Kali, npr. v Velikem Repnu, pa so vendarle še precejšnja privlačnost za izletnike in v njih kar mrgoli od življenja vodnih živali in žuželk. Razne vrste rdečih rib so zrastle v njih v prave velikanke. Pravi paradiž pa so kali za žabe. Na žalost pa je nekoga motil znani kal pred Repentabrom in ga je dal zasuti z buldozerjem.

Seveda tudi polja in vrtovi občutijo sedanjo sušo, posebno sočivje, zelenjava in grozdje.

PARTIZANSKI SHOD IN RAZSTAVA V BAZOVICI

V Križmančičevi hiši v Bazovici so v soboto proti večeru odprli razstavo likovne umetnosti s partizansko tematiko, na kateri je sodelovalo 26 umetnikov iz dežele Furlanije-Juljske krajine. Od slovenskih slikarjev so med drugimi bili prisotni s svojimi deli Spacal, Hlavaty, Lukežič, Cesar, Palčič, Cej in Ljuba Štolfa.

Po odprtju razstave se je začel na velikem zemljišču ob cesti proti Lipici partizanski shod, ki ga je organiziralo Združenje italijanskih partizanov (ANPI). Na shodu, ki se je nadaljeval v nedeljo, sta govorila predsednik ANPI poslanec Boldrini in Branko Pahor (v slovenščini). Pozdravne govore so imeli tudi Franc Leskovšek, v imenu Zveze borcev iz Jugoslavije, ter predstavnik koroških in sovjetskih partizanov.

Pri kulturnem sporedu so sodelovali godba Ljudske milice iz Ljubljane, pevski zbor »Vasilij Mirk« s Proseka, zbor iz Reggio Emilie in invalidski pevski zbor iz Slovenije.

Računajo, da se je shoda v obeh dneh udeležilo skupno 15 tisoč ljudi.

ZBOR IZ ŠTOBLANKA NA SLOVENSKEM TABORU

Na letošnjem Slovenskem taboru na Repentabru je nastopil (in celo kot prvi na sporedu) mešani cerkveni pevski zbor iz Štoblanka v Slovenski Benečiji. Zbor je zelo lepo in pristno po starem zapel nekaj ljudskih pesmi, tako da ga je bilo pravi užitek poslušati.

Množico, ki se je zbrala z vseh strani zamejstva, pa so razveselile ne le njegove pesmi, ampak predvsem dejstvo, da so prišli na Slovenski tabor prvič tudi naši bratje iz Beneške Slovenije, kjer slovenska beseda in pesem še živi, kot je poudaril tudi štoblanški župnik, g. Mario Lavrenčič, ki je predstavil svoje pevce.

IZPITI ZA UČITELJE

V soboto se bodo v Trstu zaključili izpiti, ki jih polagajo slovenski učitelji za doseg stalnosti. Po predpisih posebnega natečaja, ki ga je razpisal šolski skrbnik v Trstu, so se smeli prijaviti k izpitom učitelji, ki so službovali na slovenskih osnovnih šolah vsaj tri leta. Prostih stalnih mest je 65, k izpitom pa je bilo pripuščene skupno 79 kandidatov. Od teh je 14, ki polaga izpite z rezervo, ker je šolsko skrbništvo mnenja, da nimajo vseh predpisanih pogojev za udeležbo natečaja. Vsi prizadeti so vložili prizive na ministrstvo za javno vzgojo ali na kako drugo pristojno oblast in pričakujejo odgovora. Medtem redno polagajo izpite in bodo prišli v poštev za stalno namestitve, če bodo izdelali in bo njihov priziv ugodno rešen.

Izpiti so ustni in kandidati morajo odgovarjati na vprašanja o učnih programih, šolski zakonodaji, strukturi države, kot izhaja iz ustave, o pravicah in dolžnostih učiteljev ter o šolski higieni in zdravstvu. Kandidat izdelava, če dobi najmanj 60 od 100 razpoložljivih točk.

Drugi važni pogoj za stalno namestitve pa so učni naslovi ter službovalna doba, za kar prejme kandidat največ 25 točk. V prednostno lestvico za stalno namestitve bodo namreč vključeni kandidati, ki po ustnem izpitu in po naslovih prejmejo skupno najmanj 75 točk.

Izpitno komisijo sestavljajo ravnatelj Rožič, ki ji predseduje, profesorja Jež in Berce ter šolska nadzornika Leban in Bole, kot člani komisije.

Prepričani smo, da bo lepo število slovenskih učiteljev s prihodnjim šolskim letom končno stalno nameščenih, kar je tudi jamstvo za nemoteno delovanje slovenskih osnovnih šol.

Enak natečaj je bil razpisan tudi na Gorškem. Prostih mest je 35. Izpiti se bodo pričeli 24. t. m.

Beneška Slovenija

Rajbelj:

ZOPET SMRT V RUDNIKU

Svinčev rudnik v Rajbju stalno zahteva nove smrtno žrtve. V torek se je nesreča ponovila v vsej strahoti. Velikanski vdor v rudniku je zasul 43-letnega rudarja Della Mea, očeta šestih še mladoletnih otrok. Kopal je v rovu v globini 600 metrov, ko se je nenadoma zrušilo več kot 100 kubičnih metrov zemlje, blata in vode. Nesrečneža je podor stisnil z glavo ob steno, da je bil na mestu zmečkan.

Poleg njega je delal tudi mlajši delavec Piussi, kateremu je stisnilo le spodnji del telesa. Težko poškodovanega so potegnili na dan.

Ponovne nesreče v rudniku so ustvarile v ljudeh posebno duševno stanje. V rudarskih družinah se govori o prividih in strahovih, ki se prikazujejo očetom in sinovom in jih kličejo v smrt pod zemljo. Dejstvo pa je, da so varnostne naprave v rudniku še vedno pomanjkljive in to so tisti stvarni vzroki, ki terjajo toliko žrtev.

Sovodnje:

ZEMELJSKI USADI

Že nekaj časa dela podjetje Iakončič iz Cedada na glavni cesti, ki pelje iz Sovo-

NADSKOFOVO POSVEČENJE

Novoimenovani goriški nadškof Peter Colcin bo slovesno posvečen 3. septembra v oglejski baziliki. Obred posvečenja bo opravil beneški patriarh v spremstvu videmskega in tržaškega nadškofa.

Slovesni nadškofov prihod v Gorico ni še natančno določen. Najbrž pa bo drugo nedeljo v septembru. Medtem pa se je že zbral poseben odbor, ki ima nalogo preskrbeti vse potrebno za nadškofov prihod.

Predvsem je treba urediti in popraviti nadškofijsko palačo, posebno pročelje, o čemer smo že pisali. Odbor, v katerem je kot predstavnik slovenskih vernikov in duhovščine msgr. Klinec, ima tudi dolžnost poskrbeti tudi za opremo nadškofovega stanovanja. V posebni okrožnici se je obrnil na vernike, naj prispevajo za nakup pohištva nadškofove pisarne in spalnice, za potrebni avto in za škofovske paramente. Kot je znano si vsega tega novi nadpastir ne more nabaviti iz svojih skromnih sredstev. Msgr. Colcin je tudi že naslovil na slovenske vernike poseben pozdrav in jim pošilja svoj blagoslov.

NAŠI DIJAŠKI ZAVODI

Sole brez dijakov ne morejo obstajati. Dijaki v mestu tudi ne, če nimajo strehe in kosila vsak dan. V nekdanjih časih so študentje živeli ob miloščinah pri kaki »študentovski gospodinjici«, če ne celo na samostanskih portah ob kosu črnega kruha in skodele mineštre. Danes je drugače. Za materialno, pa tudi za vzgojno plat dijakov skrbe različni zavodi.

V Gorici sprejemajo naše dijake trije zavodi: Alojzijevešče, Dijaški dom in bivše Sirotišče. V teh domovih prebiva večina dijakov in tudi nekaj osnovnošolskih otrok iz naših šol.

Ob zaključku šolskega leta po navadi podajajo ti zavodi poročilo o svojem delu in uspehu. Pred kratkim je sklical ravnatelj Dijaškega doma dr. Sanzin tiskovno konferenco, na kateri je podal poročilo o sta-

- Kanalška dolina

denj proti zaselku Brici. V torek so se pa dela nenadno ustavila zaradi velikih zemeljskih usadov, ki so v okolici precej pogosti.

V Dragi je kopalni stroj odprl že precejšen kos za novo cestišče, ko so se z vrha nad cesto zaslišali preplašeni kriki, naj se reši, kdor se more. Opozorilo je zakričala kmetica Pavia Oviščak, ki je dela la na svoji njivici. Kar na lepem je začutila, da se ji zemlja pod nogami trese. Blizu se je odprla tudi globoka razpoka, ki bi jo bila kmalu požrla. Komaj se je rešila, je že začel vpiti na pomoč s sosedne njive občinski svetovavec Ros, ki je videl, kako se tudi poleg njega zemlja odpira. Delavci na cesti so se še o pravem času razbežali. Kmalu za njimi se je pa začela valiti po bregu velikanska gmota zemlje in kamenja; več kot tri tisoč kubičnih metrov.

Oblak prahu in zemlje je zaval vso okolico. Usad pa je podiral vse, kar mu je prišlo na pot, trte, njive, ograje in je povzročil ogromno škodo. Prizadeti so tudi prebivalci, ki imajo zaprto pot v Sovodnje in v dolino. Preostaja jim samo še stari in skoraj neprehodni kolovoz.

Zopet dokaz, kako so kraji v Beneški Sloveniji kljub vsem obljubam še neverjetno zapuščeni.

nju in delu v tem zavodu. Iz podrobnega poročila povemamo bistvene stvari.

V letosnjem šolskem letu je bilo v zavodu 78 dijakov in dijakinj; vsakih točno polovica. Od skupnega števila jih odpade 31 na notranje in 47 na zunanje dijake. Poseben oddelek za otroke osnovnih sol je šteje 19 gojencev, vključenih v skupnem številu.

Na vprašanje o ucnih uspehih, je ravnatelj pokazal točno statistiko: 59 jih je izaealo, 35 jih ima popravne izpite, štirje so padli (eden na učiteljsku, eden v 3. nižji in dva v prvem razredu enotne srednje šole). Povprečni uspehi so torej dobri, lahko pa bi bili še boljši, če bi si nekateri dijaki sami več prizadevali. Vzgojitelji nudijo gojencem tudi pomoč pri učenju, zlasti v jezikih.

Poseben oddelek, javno priznan, zavema pošolski pouk (doposcuola), ki je edini za slovenske šole. Disciplinska plat je bila, po ravnateljevih pojasnilih, letos prav dobra. Zavod je bil v stalnih stikih s starši, ki se redno oglašajo pri predstojnikih. Enkrat v letu pa imajo širši roditeljski sestanek. Vzgojitelji se stalno zanimajo za napredek v šoli. Vsak gojenec zlasti na nižji srednji šoli pa mora imeti še poseben dnevnik iz katerega je razvidno, kdaj je bil v šoli izprašan in katere naloge ima za naslednji dan.

Poleg učenja skrbi zavod tudi za vzgojo gojencev. Na razpolago imajo bogato knjižnico slovenskih in italijanskih del. Iz seznamov je razvidno, da precej berejo. Zivahno se udeležujejo tudi pri športu. Pri tekmovalnih srečanjih med Trstom in Gorico so že petkrat zmagali. Častno se vedno odrežejo tudi za »pokal M. Fileja«, v namiznem tenisu z italijanskimi skupinami. Kot vzgojno sredstvo služijo tudi sobotni večeri s predavanji, filmi, obletniškimi proslavami, godovnimi večeri in različnimi dobro uspešnimi nastopi, zlasti ob koncu leta.

Na posebno vprašanje je ravnatelj objasn timer, da gojenci lahko svobodno opravljajo verske dolžnosti. Če pa starši to želijo, vodstvo strogo skrbi, da njihov otroci redno obiskujejo nedeljsko sv. mašo.

Na splošno pa skuša vodstvo vpeljati v domo pravo družinsko okolje in ne več strogo po mrtvih zavodskih pravilih. Tako skuša poskrbeti za mladino slovenskih goriških šol.

Sovodnje:

DVOJEZICNOST IN SE KAJ

Tujcu, pa tudi domačinu, ki pride v Sovodnje in tudi v pripadajoče vasi, se zdi na prvi pogled kot da je prišel v popolnoma italijanski kraj. Napisi ulic in na javnih stavbah so še vedno samo enojezični kot v črnih dneh fašizma, ki je preganjal sleherni slovensko besedo domačinov.

Na slovenskih osnovnih šolah so še vedno samo italijanski napisi. Tako tudi v Ruppi, ki ima samo slovenske učence in prebivalce. Slišali smo turista iz Nemčije, ki se je čudil, da nima slovenska vas šole v domačem jeziku; sodil je seveda po napisu. Čudil se je tudi v nekaterih gostiščih, kjer so ga nagovarjali in mu stregli v vseh mogočih spakodranjih jezikih, samo v slovenščini ne, ki jo tudi on pozna. Pripomnil je,

Iz Goriške

da smo glede uveljavljanja dvojezičnosti tudi sami krivi. Prav ima!

Pohvalno se pa izražajo tujci o vedno lepšem zunanjem videzu naše občine, kar je deloma tudi zasluga prizadevne občinske uprave. Kmalu bo odprta tudi cesta po novem mostu čez Vipavo. Menda se bo to zgodilo že za Veliki Smaren. S tem bodo postale Sovodnje važna prometna prehodna točka, kot je bila že v starih, celo rimskih časih.

Oslavje:

PRISLA JE NA VRSTO

Po dolgem pisanju, prerekanju in ugibanju je prišla na vrsto za popravila tudi bližnjica iz Pevme na Oslavje. Ze pred leti je goriška občina dobro popravila in uredila gorenji konec te bližnjice za pešce. Spodnji konec, ki bi bil moral po zdravi pameti priti še prej na vrsto, je pa ostal v takem stanju, kot je bil, oziroma še v slabšem. Samo robidovje, kamnita drča in golazen je vsakega domačina in še bolj izletnika preplašila, da bi nameril korake po njej.

Ta teden se je pa goriška občina odločila in je dala v zakup gradnjo te bližnjice podjetju Makuc. Predlog je sprejel odbor že pred dvema mesecema. Stroški za dela so preračunani na en milijon in en četrt. Podjetje obljublja, da bo začelo s popravili takoj in da bo bližnjica do jeseni že urejena. To bi bilo vsekakor dobro, ker je spet prišlo v navado, da hodijo v sončnih poznojesenskih dneh tudi goriški meščani na izlete v spodnja Brda.

Stmaver:

NEVARNA POT

V Novem listu smo že večkrat poročali o slabem stanju naših cest. Na prvem mestu je tisti klanec od Stantavih do nekdanjega Grgarca. Imamo pa še drugo podobno cesto, ki se je poslužujejo Stmaverci, pa tudi občinarji iz Pevme in vsi, ki hodijo po dolini Pevmice na podsabotinski blok.

To je tista, ki se odcepi pri električni kabini od glavne ceste in pelje skozi Vinčiče in pod Koštaborom do nekdanjega »malna«. Na odcepu sicer stoji tabia z opozorilom, da je cesta več kot pol kilometra daleč zelo vijugasta in ozka. Samo opozorilo pa še ne reši položaja. Cesta, privzaprav le pot, je res tako ozka, da se dva naložena voza ali širša avtomobila ne moreta srečati. Vozila se morajo z veliko nevarnostjo stisniti v jarek ali iskati kako izogibašče, da morejo mimo Ogibanje je pa zlasti na ovinkih zelo nevarno. Saj se je pred leti pripetila že smrtna nesreča na tem odseku ceste. Po klancu navzgor je privozil traktorist, navzdol je pa privozil motorist. Zaradi preozke ceste se ni mogel umakniti in je smrtno zadel ob traktorjev rob.

Občinska uprava bi morala napraviti vsaj vsakih 100 metrov zasilen prostor za izogibašče, dokler se resno ne loti popravil. Upoštevati je tudi treba, da postaja ta cesta vedno bolj prometna zaradi obmejnega prehoda. Poleg tega pa se hodi tudi dosti mladine kopat v toplo vodo Pevmice, s kolesi in na motorjih. Zato prosimo občinarji naše županstvo, naj poskrbi tudi za ta polkilometer ceste, preden se pripeti še kaka hujša nesreča.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

MOST V PRAZNO

Minilo je že nekaj mesecev, kar je izšla 13-14. številka tržaške slovenske revije »Most« v novi, moderni opremi in s tako tehtno vsebino, da je daleč prekosila ne le vse dosedanje številke »Mostu«, ampak tudi posamezne številke ali celo letnike vseh povojnih slovenskih revij, pa je vendarle ostala čudno brez odmeva. S tem seveda nečem reči, da tudi brez vpliva ali učinka, kajti karkoli je plod kritičnega razuma, porojeno iz spoznanja in bolečine ter pride iz srca, ne ostane nikoli brez učinka, pa naj se pokaže ta šele čez toliko časa. Hočem pa reči, da je vzbudila čudno malo odziva v javnosti. Ni povzročila polemik med našimi intelektualci, ne javnega odobravanja in tudi ne javnih napadov, in vendar je v njej polno takega, kar mora marsikatero pretresti, zažele, mu dati misliti in mu prikazati nekatere stvari v čisto novi luči; marsikoga pa tudi nervirati, ker mu razkrajajo mite, v katere je pobožno veroval, in ga trdo sooči z resničnostjo, ki se skriva za njimi.

V CEM JE VZROK?

Vzroki, da je naletela ta številka »Mosta« na tako malo odmeva, so lahko trije: ali je revija na previsoki intelektualni ravni za večino zamejskega izobraženstva, tako da njene vsebine v glavnem sploh ni razumelo in ne more slediti avtorjem, kot so Marjan Rožanc, Karel Vladimir Truhlar, Kamilo Pertot, Miran Razor, Tone Ulapec, Aleš Lokar ali Vladimir Vremec, ki so si zadali nalogo, da demitizirajo mite in iščejo resnico; ali pa da je naša intelektualna plast v zamejstvu v svoji večini tako oportunistična, da se boji izreči lastno in jasno mnenje o tistem, kar ti avtorji obravnavajo; ali pa celo, da je postala že tako brezbržna do vsega.

DOKUMENTI O SEDANJOSTI

Ze samo zaradi obeh prispevkov Marjana Rožanca: »Nič na Slovenskem« in »Polnost in praznina velikih zavez« bo ohranila ta številka »Mosta« trajno vrednost in bo obdržala svoj pomen v slovenski zgodovini, ne le kulturni, kajti ne glede na to, če se kdo strinja z njim ali ne — in mislim, da je malo takih, ki bi mu v vsem pritrdili, če tudi iz čisto nasprotujočih si razlogov —, je treba priznati, da sta napisana tako iskreno, tako pošteno, s tako notranjo bolečino in prizadetostjo, pa tudi tako modro, da ju lahko smatramo skupaj s Pahorjevimi »Glosami« v zadnjih številkah »Zaliva« za največja dokumenta slovenskega duha in slovenske literature v razdobju po drugi svetovni vojni; po teh dokumentih bo vedno spet segal slovenski zgodovinar, ki bo pisal zgodovino

slovenskega naroda v tem razdobju. Dokument je namreč tisto, kar je pristno. In Rožancovo pisanje je pristno, ker je pošteno in porojeno iz ljubezni do slovenskega ljudstva, enako kot Pahorjevo.

STRAH PRED PRISTNOSTJO

In morda je ravno ta pristnost, ta dokumentarna veličina njunih spisov tisto, kar odvrača komentatorje in kritike, kajti ti v svoji preračunljivosti ne bi radi pustili na njih prstnih odtisov svoje majhnosti kot indicije za bodoče zgodovinarje — sodnike nad preteklostjo. Četudi so protičetudi se ne strinjajo, pa vendar čutijo, da so Rožancovi spisi porojeni, enako kot Pahorjevi, iz neke svete bolečine in iz tako goreče želje po resnici, da se jih nagonsko bojijo lotiti. Mnogo rajši si dajo opravka s stvarmi, ki so napisane iz ničumnosti, iz gole želje po literarnem uveljavljanju, iz ambicioznosti te ali one vrste, iz ideološkega fanatizma ali celo samo iz konformizma in želje, da bi se avtor pobahal s svojo načitanostjo in znanjem, ki ga pa nista prekrasila duhovna plemenitost in spoznanje. To je tudi za kritika in intelektualca sploh mnogo manj tvegano in obvezno.

ZAVLADAL JE NIČ

V eseju »Nič na Slovenskem« daje Rožanc izraza tistemu, kar pravzaprav občuti vsak samostojno misleč Slovenec, ko dobi v roke npr. Salamonove »pesmi« ali ko vidi, s kakšnimi blaženimi, zadoščenimi obrazi nalagajo v Trstu pripadniki vodilne in celo elitne plasti slovenske družbe na strehe in v prtljavnike svojih avtomobilov razne moderne električne gospodinjske stroje ali tekajo od ene trgovine z avtomobilskim priborom do druge: čuti, da je zavladal za tako literaturo in za takim upoštevanjem: »trajnih potrošnih dobrin« Nič, nič z veliko začetnico, kakor ga pojmuje Rožanc.

V nasprotju s Pahorjem Rožanc problema slovenstva ne občuti politično, ampak predvsem moralno. »Pod pritiskom tega nihilističnega razpoloženja je večnostna iskra, ki morda še tli v kom, sramežljivo pritrjena in zadržana, verniško razpoloženje do človeka in družbe naivno, prejšnja samozavest že v kali zatrita,« piše Rožanc. »Nič je tako splošen in obvezen, da celo konfesionalni verniki, ki se še niso odrekli ne harmoniji s svetom ne večnemu življenju, opravljajo svoje verske dolžnosti na tistem in sramežljivo... V tej na videz junaški modrosti in gotovosti, v kateri živijo ljudje brez pravega upanja in brez pretirane vneme za kakršno koli odrešitveno dejanje, pa čedalje bolj raste število obupancev in samomorilcev...«

NIČ KOT PROTIPROGRAM

In na drugem mestu pravi, ko išče razlago za ta nihilizem v slovenskih ljudeh: »Sele v nasilju človeka - boga se nam slednjič razkrije prava vsebina slovenskega Niča. Nič na Slovenskem ni le navadni Nič — Nič je na Slovenskem protiprogram, ki naj bi se uveljavil in ki se kratkoma nora uveljaviti kot resnica nasproti iluziji — že v svojem zametku protislovna resnica tistih slojev, ki hočejo ob zapovedani konvenciji razviti lastnega ve-niškega duha, vendar jim je to onemogočeno. In prav v tem tiči njegova hipertrofiranost, njegov nerazumen obseg in njegova samomorilska moč. Nesreča je namreč še toliko večja, ker je ta protiprogram Niča prav tako program in kot program prav tako samovoljen, prav tako le neresnična zadeva zagnanega duha, kot iluzija o vsemoči.«

In Rožanc pride do naslednjega filozofskega in sociološkega spoznanja: »S tem nam položaj na Slovenskem razkriva pomembnejšo resnico sodobnega sveta in človeka naslovi — razkriva nam kraj humanizma in stisko transcendence. Iz današnjega Niča in Vsega ni več nič nikamor, še najmanj pa navzgor... Človek ne more biti več Človek, ko Bog ni več Bog.«

POT IZ NIHILIZMA

To so pretresljiva, usodna spoznanja, porojena iz iskrene analize slovenske družbe v sedanjem zgodovinskem trenutku.

»Most« je prevzel nase zgodovinsko nalogo, da posreduje ta iskrena in globoka Rožancova spoznanja slovenskim ljudem, jih osvesti nevarnosti današnjega nihilizma, ki razjeda našo družbo, in jim pokaže pot iz njega. Toda spričo molka, ki je sprejel te Rožancove spise, imamo neprijeten občutek, da so padla v prazno, da je glavna lastnost današnjega Niča ne le brezbržnost, ampak sploh nesposobnost za dožemanje resničnega in iskrenega, in da se zato lok »Mostu«, rastoč na eni strani iz plemenite bolečine in želje po resnici, pne na drugi strani v prazno.

NOVA ZAVEST RESNICHOSTI

Toda, kot rečeno, karkoli je plod kritičnega razuma, porojeno iz spoznanja in bolečine ter pride iz srca, ne ostane nikoli brez učinka. In počasi, morda prepočasi, a vendarle, se bo moral začeti današnji Nič umikati in se bo izoblikovala v slovenskem človeku nova zavest resničnosti, novo pojmovanje človeka, njegovega odnosa do sveta in tudi do konkretnega slovenstva. Dokaz za to nam je ravno ta številka »Mosta« in predvsem tisto, kar je prispeval k tej njegovi zgodovinski številki Marjan Rožanc, človek in pisatelj brez zagledanosti vase, ki morda meni, da izpolnjuje samo svojo dolžnost, kot eden za zdaj še redkih protivnikov Niča na Slovenskem.

Rožanc ima gotovo manj čuta in razumevanja za konkretno politične probleme slovenstva kot Boris Pahor, globlje pa čuti njihovo moralno politične obsežnosti.

E. Z.

Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Tako sklepanje potrjuje dejstvo, da leži v zalivu Hanö na južnem koncu Švedske mesto z značilnim imenom Sölvesborg. Ni potrebno mnogo fantazije ali jezikoslovnega znanja, da odkrijemo v tem imenu izraz Sölvensborg, Solvendsko mesto. Točno južno od tam je na južni obali Baltika zaliv Swinemünde, ki pomeni ustje Swine. To ime pa, kot že omenjeno, tudi ne more biti drugega kot ostanek besede Solvende. Tako lahko sklepamo, da se je dolgo časa odvijal pomorski promet med solvendskim ozemljem in Skandinavijo predvsem med tema dvema točkama. Sölvesborg pa je pomenil verjetno le pristajališče in glavno oporno točko za solvendske ladje na skandinavski obali, kajti razni drugi pristani s podobnimi imeni na vzhodni in zahodni obali Skandinavije, zlasti Švedske, dajo sklepati, da so solvendske ladje plule tudi dalje na sever, vse do nekdanje pradomovine nekje med Upsalo in južno Norveško, severno od gotskih pokrajin, zlasti do Svinesunda južno od Osla.

Seveda so solvendske ladje vozile najbrž

tudi z drugih točk baltske obale; ker pa niso razpolagali takratni morjeplovci niti s kompasom niti z morjevodi, so morali smer določati pač le po soncu in zvezdah in zato so račje vozili čimbolj točno v smeri sever-jug. To je tembolj logično in razumljivo, ker to niso bile več ladje morskih razbojnikov, ampak ladje trgovinskih odkrav, tako da pomorščaki niso mogli in niso smeli mnogo tvegati ter so morali čimprej prepluti široko Baltskega morja.

Na take pomorske zveze se da sklepati tudi po slovenskem izrazu krmar ali krmariti, ki pride gotovo iz švedskega izraza kör — krmariti, voditi, peljati, in iz izraza mar — morje (staronordijsko marr), ki je ohranjen v raznih sestavljenkah. Kör-mar je torej pomenilo peljati se po morju ali krmariti po morju. Možna pa je, da pride mar od staronordijske besede madr — mož. Kör-madr bi b'lo torej pomenilo krmar in 'a slovenska beseda po'em ne bi bila drugega kot izraz kör-madr. Vendar je verjetnejša oblika kör-mar.

Da pa so si tedanji Skandinavci in Solvendci na tej plovbi vendarle pomagali tudi že z jadrji, dokazuje staronordijski izraz jaddarr za neke vrste jadro.

Tu naj tudi opozorimo na to, da obstoja že po površni raziskavi v slovenščini na desetine staronordijskih izrazov, ki so v zvezi s plovbo ali ki dokazujejo, da so davni slovenski predniki nekoč živeli ob morju in bili v veliki meri odvisni od njega.

Razširjeni slovenski priimek Sever pride gotovo od staronordijskega izraza sae-far ali sae-var, ki je pomenil: morjeplovec, pomorščak.

Takega izvora sta najbrž poleg raznih drugih tudi priimka Avsec in Avšič. Avsätte je pomenilo razkladati ladje, raztovoriti, vzeti (tovor) ven. Iz tega izraza pride nedvomno tudi slovenska beseda vzeti.

Bord je pomenilo krov. Od tega pride morda slovenska beseda rob (ladje). Ni pa izključeno, da je v zvezi z besedo bord tudi slovenska beseda rob (in zarobiti — zasužnjiti), glede na to, da je prišel v »robstvo« tisti, kogar so vkrkali na kako nordijsko gusarsko ladjo. Postal je pač »rob«. S tem se (Nadaljevanje na 7. strani)

ŽENA IN DOM

Ivarilo pred sončenjem

»Sem odločen, prepričan, zaklet nasprotnik sončenja in pridigal bom proti njemu, dokler bom živel!« pravi sloveči ameriški dermatolog dr. J. Walter Wilson, profesor na Kalifornijski univerzi. »Toda prepričati ljudi, kako je zanje ne le nepotrebno, temveč tudi škodljivo, da ure in ure ležijo na soncu, je enako težko kot jih pregovoriti, da naj nehajo kaditi, če nočejo dobiti raka na pljučih ali umreti za kapjo!«

Wilsonovo gledanje na sončenje je preprosto ali pa ga vsaj moremo preprosto ubesediti. Takole pravi: »Porjaveti na soncu more biti lepo, čeprav je tudi to stvar okusa in dobe, vendar, da je to z medicinskega stališča nevarno — o tem ni dvoma!« Tudi ni samo nevarno. Karkoli so pisali v psevdoznanstvene rubrike stotin časopisov, ostaja res, da je sončenje obenem tudi kozmetični sovražnik najprej tistih, ki jih ti njegovi pogledi zanimajo, to pa so ženske. Zavoljo sončnih žarkov in obilnega sončenja se koža nagubava, kar se drugače ne bi zgodilo, pri izrazito trdovratnih primerih pa povzroča močno nagubanost, ki jo vsak lahko opazi na vratu mornarjev in kavbojev. Sončni žarki povzročajo tudi tako imenovane *lentigine*, to so grde rjavkaste pege po telesu in obrazu, o katerih ljudje mislijo, da jih povzročajo motnje v jetrih, zato jim pravijo celo jetrne pege. Vendar je daleč najslabša posledica sončenja kožni rak. Čeprav je redko kdaj usoden, kožni rak, povzročen s preobilnim sončenjem, zahteva kirurške posege, ki ne ostanejo brez sledov.

Dr. Wilson ima zanimivo statistiko, do katere je kot strokovnjak lahko prišel. Takole pravi: »Okoli trideset odstotkov vseh bolnikov, ki v enem letu pridejo v povprečno dermatološko ordinacijo ali kliniko, je prišlo zavoljo stalnih kožnih motenj in sprememb, ki jih je povzročilo — sončenje.« Problem je sorazmerno nov in sodoben. Belci so, ali zaradi prirojenega zdravega razuma ali zaradi kolonialističnega snobizma z rasističnimi prismsi, v vsem prejšnjem stoletju v vseh sončnih deželah bežali pred naješčje tropskim — soncem in se ga varovali; uporabljali so sončnike (enako moški in

ženske) in varovali obraze s širokimi klobuki. Izpostavljanje soncu so prepuščali nebelcem, ki jih je narava bogato obdarovala s pigmentno zaščito pred soncem. Porjavlost kože belca, ki se je sončil, je pravzaprav posledica pojave, ki je v tem, da iz srednjih plasti kože pride v njene vrhne sloje temen pigment, ki naj ščiti kožo pred uničujočimi sončnimi žarki. Zato je od sonca porjavela koža defenzivni mehanizem.

Danes imajo porjavlost za simpton in znamenje zdravja: na mnogih reklamnih lepkih so moški, ki naj predstavljajo izrazito moškost, porjaveli od sonca. Vendar velja taka porjavlost za znamenje zdravja šele nekaj desetletij, pravzaprav od obdobja neposredno po prvi svetovni vojni, to pa je posledica popolne zmede. V začetku dvajsetih let so namreč priporočali in uveljavljali sončenje kot del terapije tuberkuloze, če pa upoštevamo, da so nekaj strašili s to boleznijo, bomo lahko razumeli, zakaj je sončenje doživelo tako globoko spoštovanje in se celo še pozneje obdržalo.

Sončenje ima stalne koristne efekte. V telesu pospešuje, na primer, proizvodnjo vitamina D, vendar ta vitamin lahko dobimo tudi drugače, pa najsi v pilulah. Drugače nima nikakršnih koristnih posledic, razen tega, da (včasih) pomaga preprečiti dvoje kožnih bolezni: acne in psoriasis.

Dr. Wilson pravi: »Mirovanje na soncu je dobro samo za zelene rastline. Če imate v venah in arterijah klorofil, tega pa nihče nima, ker človek ni rastlina, vam neposredno izpostavljanje sončnim žarkom more le škoditi, nikakor pa ne koristi. Ljudje bi bili zdravi, če bi vseskozi živeli v kaki zgradbi brez oken ali v kaki podzemski votlini in ne bi hodili na sonce. Seveda bi bili v tem primeru blede, kar pa po merilih in kriterijih naše današnje civilizacije nimamo za primerno.«

Izhajajoč iz tega, da so sodobni ljudje prej pripravljene tvegati, kot pa biti blede, Wilson svetuje, da uporabljajo take pripomočke za sončenje, ki omogočajo hitrejšo porjavlost — takrat pa, ko že porjavijo, naj uporabljajo take pripomočke, ki najbolj učinkovito ustavljajo sončne žarke.

S TRŽAŠKEGA

RAZPIS MEST ZA ASISTENTE NA ZNANSTVENEM LICEJU

Pokrajinski odbor je razpisal natečaj za naslednja mesta na znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu:

1. mesto asistenta za kemijo
2. mesto asistenta za fiziko
3. mesto asistenta za risanje
4. mesto asistenta za prirodopis.

Prosivci morajo imeti maturo na klasičnem ali znanstvenem liceju, morajo popolnoma obvladati slovenščino in morajo biti italijanski državljani.

Prošnje za priustitev k natečaju je treba vložiti pri glavnem tajništvu pokrajine do 12. ure dne 19. avgusta 1967.

Vsa potrebna navodila se dobijo v tajništvu znanstvenega liceja (Strada di Guardiella 13/1) med uradnimi urami.

VPISOVANJE V ZNANSTVENI LICEJ V TRSTU

Na znanstvenem liceju s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z znanstvenim učnim načrtom tudi razrede klasične gimnazije in liceja, je VPISOVANJE za šolsko leto 1967-1968 vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvu zavoda — Strada di Guardiella šte. 13/1.

Vpisovanje se konča dne 25. septembra 1967.

STUDIJSKI DNEVI SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCEV V DRAGI PRI BAZOVICI

Prvega, drugega in tretjega septembra bodo spet študijski dnevi slovenskih izobražencev v Dragi pri Bazovici. Zaradi tehničnih težav smo prenesli letošnje srečanje s Koroške ponovno v Drago.

V soboto dopoldne in prve popoldanske ure se bodo sestali: delegati, ki jih pošljejo osrednje organizacije s Koroške, iz Goriške in Tržaške, v soboto popoldne ob 17. pa se prične prvo predavanje, namenjeno vsem udeležencem.

Podrobni razpored bo objavljen v časopisju. Glavna pozornost bo posvečena študiju, kako naj slovenski izobraženec v današnjih razmerah najbolj uspešno opravi svoje poslanstvo in kako naj približa današnemu stanju naroda svoje narodno obrambno, kulturno prosvetno, politično in dušnopastirsko delo.

Prijavite se do 27. avgusta na naslov: Društvo slovenskih izobražencev, Trst, v. Donizetti 3.

SPOMINSKA SLOVESNOST PRI GOSPE SVETI

(Nadaljevanje s 3. strani)

nonijo ter jim prinesel prve bogoslužne knjige v slovenskem jeziku, ustanovil na d'oru kneza Koclia slovensko (bogoslužno) šolo odnosno, če je dvorna šola že obstajala, jo jezikovno preusmeril; on je vodil pouk nanonske mladine v slovenščini. Celotni vladar panonskih Slovencev, knez Kocelj, je vzljubil domače, od »filozofa« Konstantina iznaide slovensko pismenstvo in se ga naučil, si ga prisvojil poleg že priučene latinske pisave (znanja latinščine).

Zato gre Konstantinu — sv. Cirilu vsa zahvala za velik dar slovenskega pismenstva, za prve slovenske knjige (bogoslužne) in za prvo poučevanje v slovenščini! V znak zahvale darujejo slovenski književniki in književnice votivno jubilejno svečo (v obdobju Marije Pomočnice) sv. Cirilu, ki bo od groba sv. Modesta poromala preko groba svetniškega škofa Slomška v Rim kamor sta sv. brata Ciril in Metod prav pred 1100 leti prinesla relikvije mučeniškega papeža Klementa slovenske bogoslužne knjige in privedla svoje učence, med njimi še nekateri slovenski (nanonske).

Ameriški slovenski romarji so se od Gospe Svete odpeljali na Višarje, od tam pa v Ljubljano in Dobrnič, da še v cerkvah Baragovega krsta in duhovniškega posvečenja prižgo Modestovo in Baragovo svečo, nato jo pa ponesejo nazaj v Ameriko in izročijo v roke škofa Tomaža Noa, ki je z votivno svečo tako pomenljivo počastil slovenski 1200-letni jubilej pokristjanjenja.

Pokristjanjenje Slovencev

(Nadaljevanje s 6. strani)

veda ni rečeno, da bi ne mogla imeti beseda »rob« kakega drugega, npr. turanskega izvora. Iz besede bord je verjetno tudi švedski glagol bōrda — natovoriti in slovenski naprtiti in prdniti.

(Dalje)

Spomini iz prve svetovne vojne

■■■ 60 ■■■■■ V RUSKEM UJETNIŠTVU ■■■■■ Inž.-J. R. ■■■

»Vas boli glava zaradi romana, s katerim vam je napolnil glavo Ivan Fomič?«

»Ne, me je bolela že prej.«

Pri vходу v našo hišo sem se ustavil.

»Kdaj bom lahko govorila z vami?«

»Ne vem, a če ne bo prilike do drugega tedna, jo bom poiskal.«

»Vi ste hudoben!«

»Spasibo in lahko noč!« sem rekel in zavil proti vходу v hišo.

Drugi dan smo sejali 12 sort ozimne pšenice. Bila je to prva jesenska setev, prva septemberska. Z Matfejcem Fomičem sva sicer izbrala 15 sort, a 3 so bile jare in bodo vsejane v 5 obrokih od 10. februarja do 10. marca. Količina vsejanega semena je znašala 160 kg ali 10 pudov s trijerjem prečiščenega semena na ha. Sejalka je bila prvovrstna in lahka, postrežbo pa je imela gosposko: 3 avstrijski višji gimnazijci (Gorjan, Kresina in Sirotič), oba brata Fomič in dva moldovanska delavca so izvedli setev po niti. Sejalko pa je vozila slepa kobilica in ni bilo strahu, da bo skočila kam v stran. Sejati ni zamudno, pač pa uravnavanje sejalk in merjenje površin. Dobro, da so že prejšnji dan zmerili izhodne točke posameznih parcel.

Proti večeru sva prišla z ravnateljem k sejalcem, ko so končavali 12. parcelo. Rav-

natelj je bil z njihovim delom zadovoljen. Torej je šel ves dan za posejanje 12 parcelic.

Domov sva se vračala spet preko njive z melonami in lubenicami. Koliko je bilo tega pridelka! Jedli smo jih, da so iz nas gledale. Rad sem imel lubenice, zlasti potem, ko me je Čumak st. navadil, kako se jih uživa. Predvsem mora biti lubenica hladna, najbolje, da je preko noči v vodnjaku. Drugo jutro si jo privoščiš. Ob kamnati rob vodnjaka udariš z njo, da se razbije, potem pa glavo v njo in grizeš, in piješ in tako se nasitiš, napiješ in se — umiješ. Samo obriši se še, pa si »zauber« fant. A pazi, da zbereš pravo lubenico. Okrogla naj bo in s črnim lubom, le tako imaš jamstvo, da imaš lubenico prave »manastirske«, samostanske sorte, ki ima črne peške v zelo rdečem mesu, polnem sladkorja. Seveda mora biti dozorela in mora odmevati votlo, pa jo potrkaš, koder hočeš. Z ravnateljem sva šla preko njive, a uvidel sem, da me lubenice ne zanimajo več. Kot da je prešla njih doba. Eavnatelj pravi, da bo potrebno kmalu pobrati zadnje in jih deti kisati. O kisanju lubenic še nisem slišal. Pa bomo videli. Ravnatelj je še odnesel domov eno lubenico in eno melono.

(Dalje)

Srečka

Riše ANDREJ NOVAK

16

na podstrešju

Piše TONE FORNEZZI

31. »Že dojemam, že razumem,« se je razvnel Marko. »Možster si, ni kaj reči. Najbrž misliš, da bi v večernih urah hodili tod okrog in natančno ogledovali, če s kakšnega okna moli morda kak čeljustegled, je tako?«

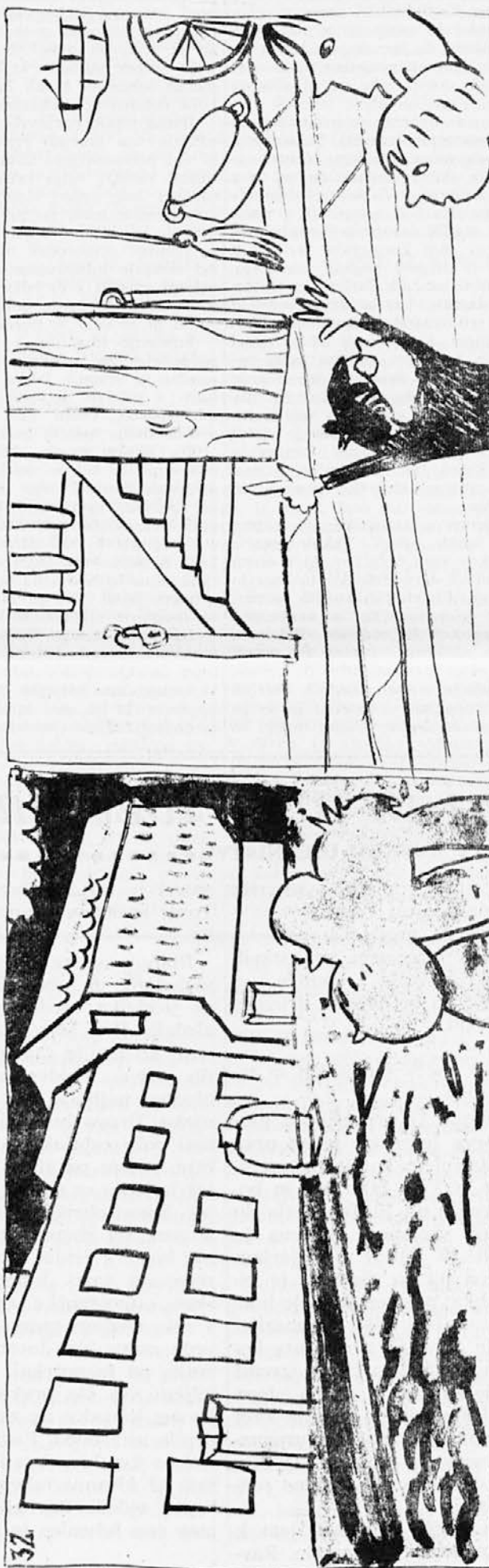
Danko je plosnil z rokami. »Odlčno, natančno, natančno! Zelezo kuj, dokler je vroče, zato bomo že drevi začeli preiskovati.« Dan-ko se je ozrl v nebo, kjer je nad strehami hiš ne-

kaj kopastili, oblakov zraslo v velike bele gore. »Perfektno in sploh je gala. Tudi to je v redu, le po vreme bo, Fanta, na delo že nocoj!«

Nad čadastimi strehami se je razlila večerna zarja, kot bi jo polil z malinovcem. Marko, Danko in Pik so sedeli v »Podmornici« in zavzeto sloneli nad načrtom mesta. Danko je z rdečim svinčnikom podčrtaval ulice.

»Tako, nocoj bomo z vseh strani pregledali ulice Neznane, junaka in Kiparsko nabrežje. Mi-slim, da bomo imeli dela več kot preveč,« se je odločil Danko, ki sta mu Marko in Pik brez besed prepustila vodstvo v tej akciji.

Že prej so se domenili, da bodo raziskovali sku-paj in tako opravili svoje delo kar se da temelji-to. Sli so.

32. Pogledi treh parov drobnih oči so se napeto sprehajali po temnih pročeljih in begali po mozai-ku svetlih in temnih oken. Marko, Danko in Pik so že v tretje prehodili ulico Neznane heroja in se ozirali po oknih in stenah, pa nič. Nič in nič. »Mene že vrat boli,« je stokal Pik in se držal za glavo. »Mislim, da bi morali tudi na strehe ma-to poškliti. V tej ulici je morje ravnih streh, fan-ti-je!«

»Prav lahko je tale naš astronom tudi na stre-hi. Res je,« je pritril Danko in se hkrati razhu-dil: »Fajta proforska, med dimniki čepi. Skozi svoje gusarsko kukalo skili v Mars in gleda Mar-ovke.«

»Složno so se zapodili skozi prva večna vrata in po stopnicah navzgor. Prisopihali so v četrto nad-stropje, toda vrata, ki so vodila na streho, so bila zaklenjena.

»Na tej streci ga torej ni, gremo naprej,« je zadihan poveljeval Danko. Zakadili so se spet po stopnicah navzdol in stekli v sosednjo hišo. Imeli so več sreče. Vrata iz debelega mlečnega stekla, ki so peljala na streho, pravzaprav na strešno teraso, so bila odprta na stežaj. Previdno so stopili na strešno ploščad, ki je bila posejana z dimniki, in kot prikovani ostrmeli pri vratih.